

Вивчаючи опосередковану пам'ять були отримані наступні результати. У підлітковому віці 70% дівчаток і 55% хлопчиків мають високо розвинену опосередковану пам'ять, а решта показала середній рівень її розвитку. Жоден з учнів отримав низькі результати.

Таким чином, можна зробити висновок, що діти підліткового віку мають достатньо високий рівень розвитку пам'яті. Майже всі діти впоралися з завданнями і показали дуже гарні результати. Дане дослідження також допомогло виявити гендерні відмінності розвитку пам'яті у хлопчиків і дівчаток. Виявилось, що більша кількість хлопчиків має більш розвинений зоровий тип пам'яті, а дівчатка слуховий. Більшість дітей має середній рівень розвитку пам'яті на образи, хоча більшість дівчаток показали більш кращі результати, ніж хлопці. Також у підлітковому віці спостерігається достатньо високий рівень розвитку опосередкованої пам'яті, котрий також має свої гендерні особливості.

Вивчення лідерського потенціалу майбутніх соціальних педагогів

Родя К.С., СумДПУ ім. А.С.Макаренка

Актуальність теми вивчення лідерського потенціалу пояснюється не лише інтересом до неї сучасного суспільства та практичним значенням, а й новизною як для української, так і світової психології.

Існує велика кількість різноманітних концепцій лідерства, які можна умовно розділити на три великі групи: концепції, у яких обґрунтовується перевага фактору рис особистості (К. Бландшард, Д. Гоулман, Р. Ділтс, Ф. Ільясов, Е. Холландер); концепції, у яких вирішальним фактором вважається ситуація (В. Врум, Д. Стінсон, Т. Джонсон, Т. Мітчел, Р. Танненбаум); концепції, у яких поєднуються особистісні і ситуаційні фактори (С. Багрецов, В. Львов, В. Наумов, К. Оганян). Досить продуктивним є вітчизняний підхід, у якому лідерство розглядається як одна з характеристик обдарованості особистості. В.О. Моляко визначає обдарованість як системне

утворення особистості, що є координатором, регулятором, стимулятором творчої діяльності, сприяє знаходженню таких рішень, які дають можливість людині краще пристосовуватись до світу, оточення, інших людей і до самої себе.

Талант керівництва людьми базується на сукупності соціально-психологічних якостей і здібностей, що і стали предметом нашого дослідження. Термін лідерський потенціал у літературі зустрічається досить рідко. В.Б. Шапар визначає його як можливий прояв лідером своїх лідерських якостей.

Метою нашої роботи було визначення рівня розвитку лідерського потенціалу майбутніх соціальних працівників, конкретизація лідерських якостей, які притаманні соціальним педагогам. Для вирішення поставлених завдань ми використали дві методики: «Методика виявлення лідерського потенціалу (Є. Жаріков, Є. Крушельницький)», «Діагностика комунікативної соціальної компетентності» (КСК). Дослідження проводилося серед випускників-студентів академічних груп за спеціальністю соціальна педагогіка, чисельність яких склала 50 чоловік.

Перший етап нашого експерименту був націлений на дослідження рівня розвитку лідерського потенціалу. Таким чином, були підведені наступні підсумки: слабо виражений рівень лідерського потенціалу виявили 37% досліджуваних, середній - 57% і високий лише 6%. Отже, більшості групи досліджуваних притаманний середній рівень лідерського потенціалу.

Другий етап експерименту був направлений на дослідження комунікативної соціальної направленості, яка визначалась за 8 факторами. Отримані дані за методикою показують, що: 63% опитаних демонструють високий рівень умінь встановлювати контакти з людьми, при цьому 16% зорієнтовані на себе і більша половина, а саме 54%, схильні до соціального партнерства, під яким ми розуміємо вміння налагоджувати взаємовідносини та підтримувати стосунки (Е. Холландер). У цей час 30% студентів демонструють залежність від думки та оцінки групи.

Нашу увагу привернули наступні показники: емоційну зрілість і стабільність проявляють 22% респондентів, 15% з них потребують подальшої роботи з розвитку навичок емоційної

саморегуляції, так як вони виявили емоційну нестабільність. 9 осіб взагалі показали схильність до асоціальної поведінки. Позитивною стороною у вивченні емоційної складової є те, що 50% досліджуваних вирізняються відкритістю, життєрадісністю в спілкуванні та ставленні до світу і оточуючих, кількість низьких показників є незначною (4%).

Аналізуючи інтелектуальний аспект особистості ми не виявили низького рівня розвитку логічного мислення, 79% респондентів притаманні розвинуті інтелектуальні здібності. До цього ж 47% опитаних схиляються до образного мислення, творчого, чуттєвого сприйняття світу, а тільки 7% - до реалістичного і раціонального. Слід зазначити, що при дослідженні вольового компоненту 36% отримали високі результати, 7% - низькі, що у свою чергу свідчить про достатньо розвинутий самоконтроль і саморегуляцію.

Отже, на основі проведеного дослідження ми прослідкували наступні тенденції: лідерський потенціал розвинутий переважно на середньому рівні, достатньо велика кількість опитаних (30%) схильні до конформізму, 15% респондентів демонструють емоційну незрілість та нестабільність, 18% взагалі проявляють асоціальну поведінку. Це у свою чергу вимагає подальшого розвитку лідерського потенціалу, чому може посприяти індивідуальна розробка факультативів і студійних занять, створення і апробація спеціальних тренінгів і розвивальних програм, направлених на розширення і поглиблення спектра лідерських якостей майбутніх соціальних педагогів, що може забезпечити активну їх включеність у професійну та громадську діяльність, входження в різноманітні суспільні організації та об'єднання.

Соціально-психологічний клімат студентської групи

Циганенко О. В. , СумДПУ ім. А.С. Макаренка

Дослідження соціально-психологічного колективу є дуже актуальним у наш час, тому що, як відомо, не тільки технічно-економічні фактори впливають на продуктивність праці та її успішність, а й сприятливий психологічний клімат у колективі. У